

*The **AMERICAN CHAMBER** of Commerce in Mongolia*

ХУВИЙН ХЭВШИЛД ТУЛГУУРЛАСАН ӨСӨЛТӨД ХҮРЭХ ЗАМ 2023

2023 оны 1 сар
Улаанбаатар

Оршил

“Өсөлтөд Хүрэх Зам” нь Монгол дахь Америкийн Худалдааны Танхим (цаашид АмЧам Монгол гэх) бодлогын тэргүүлэх чиглэлүүд болон үйл ажиллагааны стратегийг тусгасан бодлогын баримт бичиг бөгөөд Монгол улсад бизнесийн таатай орчныг бүрдүүлэх, Америкийн бизнес эрхлэгчид болон танхимын гишүүдэд өрсөлдөөний ижил нөхцлийг бүрдүүлэхэд хувь нэмэр оруулах зорилготой юм.

2023 оны бодлогын тэргүүлэх үндсэн чиглэлүүд

1. Монгол Улсад хувийн хэвшилд тулгуурласан эдийн засгийн сэргэлт болон өсөлтийг дэмжих;
2. АНУ болон Монгол улсын хоёр талын худалдаа, хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлэх, бүс нутгийн харилцаа холбоо, түншлэлийг бэхжүүлэх;
3. Гишүүн байгууллагуудын ашиг сонирхолд нийцсэн дэмжлэг үзүүлэх, тэдний брэндийг сурталчлан таниулах.

Үндсэн чиглэлүүдийг дэлгэрэнгүй дурьдвал:

1. **Хувийн хэвшилд тулгуурласан эдийн засгийн сэргэлт, өсөлтийг дэмжихдээ гуравдагч хөршийн хөрөнгө оруулалтын бодлогод голлон анхаарах, гишүүдийн үйл ажиллагаа эрхэлдэг салбаруудад чиглэсэн эдийн засгийн сэргэлт, өсөлтийг дэмжих, үүнд уул уурхай, ашигт малмал, хөдөө аж ахуй, санхүүгийн үйлчилгээ, цахим шилжилт, худалдаа арилжаа, эрчим хүч, авто болон агаарын тээвэр зэрэг салбарууд багтана.**

Ковид-19 цар тахал нь хоёр хөршийн бодлогын шийдвэрээс Монгол улсын эдийн засаг ихээхэн хамааралтай байдгийг харуулсан төдийгүй гуравдагч хөршүүдийн хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлэх замаар эдийн засгийн өсөлтийг бий болгох бодлого хэрэгтэйг онцлон харууллаа.

БНХАУ-ын “Тэг Ковид” бодлогыг зөөлрүүлсэн нь болон геополитикийн сорилтууд нь Монгол улсад олон асуудлыг дагуулж байна. Тухайлбал, гадаад валютын нөөц хомсдож, инфляцийн түвшин эрс нэмэгдэж мөн ГШХО буурч байна.

Иймд Монгол Улс гадаадын хөрөнгө оруулалтыг татаж, авч үлдэхийн тулд “гуравдагч хөрш”-ийн бодлогыг эрчимтэй явуулах нь нэн чухал. Хөрш орнуудаас хэт хараат байдлаас гарах гарц нь гуравдагч хөрш болон хөгжингүй орнуудын ГШХО-ыг нэмэгдүүлэх явдал гэж Монгол дахь Америкийн Худалдааны Танхим үзэж байна. АмЧам Монгол нь эдгээр ажлуудыг Засгийн газар, бизнес эрхлэгч нар, худалдааны танхимууд, салбарын холбоод болон бусад түншүүдтэй хамтран ажиллаж хэрэгжүүлнэ.

Энэ хүрээнд төлөвлөж буй тодорхой ажлуудыг дурьдвал:

1 Хувийн хэвшилд тулгуурласан эдийн засгийн сэргэлт болон өсөлтийг дэмжих;		
Зорилтууд	Үйл ажиллагаанууд	Хүлээж буй үр дүн
а АмЧам Монголын бодлогын нөлөөллийн гол санаачлагууд болон мессежүүдийг улам шат ахиулж, Монгол улсад бизнес, хөрөнгө оруулалтын таатай орчин бий болгох ажлыг манлайлсан худалдааны танхим байх	<ul style="list-style-type: none"> Тодорхой бодлогын сэдвээр сар бүрийн уулзалтуудыг зохион байгуулах; Сар бүрийн уулзалтанд гаргасан төлөвлөгөөний дагуу тодорхой илтгэгчдийг сонгож, мэдээлэл хийлгүүлэх; Эдийн засгийн үндсэн салбаруудын тулгамдсан асуудлуудаар төр-хувийн хэвшлийн хэлэлцүүлэг өрнүүлэх; УИХ, Засгийн газрын бүх шатны байгууллагуудтай хамтын ажиллагаагаа үргэлжлүүлэх; 	<ul style="list-style-type: none"> Бодлогын гол мессежүүд, тухайлбал Эерэг өөрчлөлтийн 3 тулгуурт бодлогын баримт бичгийг холбогдох бодлого тодорхойлогчдод хүргэх Бодлогын нөлөөллийн гол асуудлуудаар идэвхитэй үр дүн гарах хүртэл ажиллах, Хувийн хэвшилд тулгуурласан эдийн засгийн сэргэлт, өсөлтийг сурталчлах Бодлогын нөлөөллийн ажлаараа манлайлагч бизнесийн танхим гэсэн байр сууриа хэвээр хадгалах
б Илүү ил тод хууль тогтоох үйл явцад оролцоог улам нэмэгдүүлэх	<ul style="list-style-type: none"> Дараах хуулийн төслүүдээр олон нийтийн хэлэлцүүлэг зохион байгуулах. Үүнд: <ul style="list-style-type: none"> Хөрөнгө оруулалтын хуулийн шинэчилсэн найруулга Ашигт малтмалын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулга Татварын багц хуулиудад оруулах нэмэлт өөрчлөлтүүд Худалдааны тухай хуулийн төсөл Гишүүдийнхээ саналыг нэгтгэж, холбогдох төрийн байгууллагуудад хүргүүлэх Хуулийн төслүүдэд өгсөн саналуудын тусгуулах талаар идэвхитэй ажиллах Эдгээр хуулийн төслүүдийн зүйл заалттай зарчмын хувьд санал нийлэхгүй бол өөрчлүүлэх талаар идэвхийлэн ажиллах 	<ul style="list-style-type: none"> Эдгээр хуулийн төслүүдэд саналуудаа тусгуулахад онцгойлон анхаарах Эдгээр хуулийн төслүүд нь ГШХО-ыг татах болон хувийн хэвшлийн өсөлтийг дэмжсэн байгаа эсэхэд хяанлт тавих
в АмЧам Монголын бодлогын хороодын үйл ажиллагааг дэмжиж, үр дүнтэй чиглүүлэх. Үүнд: 1. Санхүүгийн хороо, 2. Хөдөө аж ахуйн хороо, 3. Худалдаа, хөрөнгө оруулалтын хороо, 4. Авто тээврийн хороо, 5. МХХ, цахим эдийн засгийн хороо, 6. Компанийн нийгмийн хариуцлагын хороо, 7. Уул уурхай, хүнд үйлдвэрлэлийн хороо	<ul style="list-style-type: none"> Хороодын хурлыг хамгийн багадаа улирал бүр зохион байгуулах Хөрөнгө оруулалт болон ашигт малтмалын тухай хуулийн төслүүд дээр ажиллах ажлын хэсгүүдийг байгуулах; Хороодын үйл ажиллагаанд гишүүдийг идэвхитэй оролцуулах Холбогдох сэдвүүдээр бодлогын баримт бичгүүдийг боловсруулах, холбогдох төрийн байгууллагуудад хүргүүлэх Шаардлагатай бол хороодын шинэ удирдлагуудыг сонгох 	<ul style="list-style-type: none"> Хороодын үйл ажиллагаанд гишүүдийг идэвхитэй оролцуулсан эсэх Хороод идэвхитэй ажиллаж, бодлогын нөлөөллийн ажлуудыг гүйцэтгэсэн эсэх

г	Бусад чухал оролцогч талуудтай эвсэх, хамтарч үйл ажиллагаа явуулах	<ul style="list-style-type: none"> • Бусад худалдааны танхимуудтай, тухайлбал МҮХАҮТ, Бизнесийн Зөвлөл, Европын болон Австралийн худалдааны танхимуудтай хамтран ажиллах, санал нэгдсэн бодлогын нөлөөллийн асуудлуудаар төрийн байгууллагуудад хамтарсан мэдэгдэл, саналууд хүргүүлэх • Бусад худалдааны танхимууд болон гуравдагч хөршийн дипломат төлөөлөгчийн газруудтай бодлогын мессежүүд болон нөлөөллийн ажлуудаа уялдуулах • Бусад худалдааны танхимууд болон гуравдагч хөршийн дипломат төлөөлөгчийн газруудтай улирал тутмын хурал зохион байгуулах • Засгийн газартай бодлогын шинэчлэлийг хамтран хэрэгжүүлэх 	<ul style="list-style-type: none"> • Бусад худалдааны танхимууд болон гуравдагч хөршийн дипломат төлөөлөгчийн газруудтай улирал тутмын хурал зохион байгуулах • УИХ, Засгийн газарт хамтарсан саналууд хүргүүлэх • Бусад худалдааны танхимууд болон гуравдагч хөршийн дипломат төлөөлөгчийн газруудтай бодлогын мессежүүд болон нөлөөллийн ажлуудаа уялдуулах • Засгийн газартай бодлогын шинэчлэлийн асуудлуудаар уулзалтууд зохион байгуулах
---	---	--	--

2. АНУ болон Монгол улсын хоёр талын худалдаа, хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлэх, бүс нутгийн харилцаа холбоо, түншлэлийг бэхжүүлэх;

АНУ болон Монгол улсын хоёр талын харилцаа, тэр дундаа бодлого боловсруулагчид, хөрөнгө оруулагчид болон дипломат төлөөлөгчдийн харилцаа холбоог бэхжүүлэн, өргөжүүлэх нь АмЧам Монголын эрхэм зорилгыг хэрэгжүүлэхэд маш чухал ач холбогдолтой билээ. Хоёр улсын хооронд одоо байгаа хууль эрх зүйн орчны хүрээнд, түүнд тулгуурлан хоёр талт худалдаа, хөрөнгө оруулалтыг өргөжүүлэх зорилгоор богино, дунд, урт хугацааны зорилтуудыг тусгасан илүү уялдаатай, төвлөрсөн гуравдагч хөршийн бодлогыг боловсруулж, хэрэгжүүлэх боломжийн бүрдүүлэх болно.

Монгол улс, АНУ болон бүс нутагт үйл ажиллагаа явуулж буй бизнес эрхлэгчдийн хооронд худалдаа, нөлөөллийн ажлын хүрээнд нягт хамтран ажиллах нь бизнес, худалдааг нэмэгдүүлэх, хувийн хэвшилд тулгуурласан өсөлтийг бий болгох, Монголын эдийн засгийг сэргээн эрчимжүүлэхэд чухал ач холбогдолтой. АмЧам Монгол нь гурван сая гаруй гишүүдтэй дэлхийн хамгийн том бизнесийн холбоо болох Америкийн худалдааны танхимын гишүүн. Мөн АмЧам Монгол энэ байгууллагын Ази номхон далайн бүс нутгийн 28 Худалдааны танхимаас бүрдсэн зөвлөлд харьяалагдаж, тус бүсийн орнууд дахь салбар байгууллагуудтай нягт хамтран ажилладаг.

Мөн Энэтхэг-Номхон далайн орнуудын Америкийн Холбоо (AAIP)-нд ажиглагч гишүүнээр элссэн болно. Бид энэхүү бүсийн холбоо харилцаагаар дамжуулан Байдены засаг захиргааны Энэтхэг-Номхон далайн эдийн засгийн бодлоготой үйл ажилагаагаа уялдуулах, Вашингтон болон бүс нутгийн бодлого боловсруулагчдтай харилцах, дэлхийн, бүс нутгийн болон орон нутгийн бизнесүүдийг холбох, гуравдагч хөршийн худалдааны бодлого боловсруулах, зөвлөгөө өгөх нөөц боломжийг бүрдүүлэх боломжтой болох юм.

АНУ-ын Төрийн департаментас эрхлэн гаргадаг Монгол Улсын 2022 оны Хөрөнгө оруулалтын орчны мэдэгдэлд “Хэдийгээр Монгол Улс хөрөнгө оруулагчдын анхаарлыг татдаг ч сонирхлыг бодит хөрөнгө оруулалт болгон хувиргахад бэрхшээлтэй. Монгол Улс хууль тогтоомжийг ил тод боловсруулж, урьдчилан таамаглахуйцаар хэрэгжүүлдэг тогтвортой бизнесийн орчныг бүрдүүлэхгүй бол олон хөрөнгө оруулагч зах зээлээ хэтэрхий эрсдэлтэй гэж үзэж, илүү өрсөлдөх чадвартай улс орнуудыг сонгох болно. Монгол Улсын хувьд эдгээр эрсдлийг бууруулах чухал алхам бол Олон улсын худалдаа, хөрөнгө оруулалттай холбоотой асуудлаар ил тод байдлыг хангах тухай АНУ-Монгол Улсын хэлэлцээр (Ил тод байдлын хэлэлцээр гэж нэрлэдэг)-ийг хэрэгжүүлэх явдал бөгөөд уг хэлэлцээрийн дагуу аливаа шинэ хууль тогтоомжийг эцэслэн батлахаас өмнө олон нийтээс санал авах шаардлага тавигддаг. Монгол Улс энэ хэлэлцээрийн зарим хэсгийг хэрэгжүүлсэн ч олон нийтэд мэдээлэх, санал авах амлалтаа бүрэн хэрэгжүүлэхээс даруй таван жил хоцорч явна” гэж дурдсан байна.¹

Энэ хүрээнд төлөвлөж буй тодорхой ажлуудыг дурьдвал:

2 АНУ болон Монгол улсын хоёр талын худалдаа, хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлэх, бүс нутгийн харилцаа холбоо, түншлэлийг бэхжүүлэх;			
	Зорилтууд	Үйл ажиллагаанууд	Хүлээж буй үр дүн
а	Одоо мөрдөгдөж буй хууль тогтоомжийн хүрээнд АНУ, Монгол улсын хоорондын худалдааг нэмэгдүүлэхэд чиглэсэн боломжуудыг судлах;	• АНУ руу хийх бизнес (Doorknock, Certified Trade Mission) аялалуудыг зохион байгуулах,	• Бидний бодлогын гол мессэжүүдийг АНУ-ын холбогдох бодлого тодорхойлогчдод хүргэх • Бодлогын нөлөөллийн гол асуудлуудаар идэвхитэй үр дүн гарах хүртэл ажиллах
б	Хувийн бизнесүүд хооронд хамтран ажиллах боломжуудыг тодорхойлж, нээх	• 2023 оны Хөрөнгө оруулалтын чуулганыг санаачилж, Засгийн газар болон хувийн хэвшлийн талуудтай хамтран зохион байгуулах	• 2023 оны Хөрөнгө оруулалтын чуулганыг амжилттай зохион байгуулах
в	АНУ-ын ЭСЯ болон бусад АНУ-ын талуудтай байнга мэдээл солилцох замаар хамтарсан санаачлагуудыг идэвхитэй хэрэгжүүлэх	• АНУ-ын төрийн өндөр албан тушаалтнуудыг Монгол улсад айлчлах, Монголын төрийн өндөр албан тушаалтнуудыг АНУ-д айлчлах ажлуудыг зохион байгуулах; • АНУ-ын Конгрессын Монголын бүлэг болон УИХ дахь Монгол-АНУ-ын парламентын бүлэгтэй идэвхитэй хамтран ажиллах	• АНУ-ын Конгрессын Монголын бүлэг болон УИХ дахь Монгол-АНУ-ын парламентын бүлэгтэй идэвхитэй хамтран ажиллах; • Бодлогын нөлөөллийн гол асуудлуудаар идэвхитэй үр дүн гарах хүртэл ажиллах,
г	Бодлогын асуудлуудаар яриа хэлэлцээ, хэлэлцүүлгийг өргөжүүлэх, бүс нутгийн болон дэлхийн бизнесийн удирдагчид, бусад оролцогч талуудыг урьж оролцуулах	• Америкийн худалдааны танхимуудын Зөвлөл (AAP)-ийн бүсийн бага хуралд Монгол улсын төлөөлөгчдийг оролцуулж, Монголд бизнесийн таатай орчин бүрдүүлэх чиглэлээр бүс нутгийн тэргүүний туршлага, жишээнээс суралцах боломжоор хангах.	• AAP-ыг оролцуулаад бүсийн болон глобал бизнесийн манлайлагчидтай 3 хүртэлх цахим уулзалт зохион байгуулах

¹ <https://mn.usembassy.gov/2022-investment-climate-statement-mongolia/>

3. Гишүүн байгууллагуудын ашиг сонирхолд нийцсэн дэмжлэг үзүүлэх, тэдний брэндийг сурталчлан таниулах

АмЧамын гишүүд нь Монгол улсад ашигт малтмал болон ашигт малтмалын бус салбарт хөрөнгө оруулалт хийж, бизнес эрхэлж байна. Манай гишүүд хамгийн шинэлэг технологи, машин техник, тоног төхөөрөмж, шилдэг туршлагыг ашигласнаар тухайн салбарт олон улсад өрсөлдөх чадвартай болох, илүү их орлого олох, хүрээлэн буй орчныг хамгаалах, ажлын байр бий болгох, орчин үеийн ажиллах хүчийг хөгжүүлэх, хөрөнгө оруулалтыг татах чадамжийг бий болгодог. Түүгээр ч зогсохгүй манай гишүүд авлигын эсрэг хүчин чармайлтыг дэмжиж улмаар олонхи нь АНУ-ын Гадаад дахь Авлигатай тэмцэх тухай (the U.S. Foreign Corrupt Practices Act) хуулийг дагаж мөрддөг.

АмЧам нь гишүүддээ төдийгүй хөдөө аж ахуй, санхүүгийн үйлчилгээ, бичил эрчим хүч, сэргээгдэх эрчим хүч болон бусал салбаруудад үйл ажиллагаа эрхэлдэг Америкийн компаниудад боломжуудыг бий болгох зорилтоо үргэлжлүүлж, гишүүдээрээ дамжуулан Монгол улсад хөрөнгө оруулалт татах, дэвшилтэт технологи, ноу-хауг нэвтрүүлэхийн төлөө ажиллах болно.

АмЧам гишүүддээ зориулсан дэмжлэг үзүүлж, тэдний брэндийг таниулах олон арга замуудыг эрэлхийлэх болно.

Энэ хүрээнд төлөвлөж буй тодорхой ажлуудыг дурьдвал:

1 Promoting our members' interests and visibility			
	Goals	Specific actions	Expected outcomes
а	Гишүүдийн хэрэгцээ шаардлагад тохирсон бодлогын нөлөөллийн ажлуудаар дамжуулан тэдэнд үйлчлэх;	<ul style="list-style-type: none"> Гишүүдийн хэрэгцээ, шаардлагад яаралтай хариу өгч, холбогдох засгийн газрын байгууллагатай холбогдох Тодорхой асуудлыг дэвшүүлж шийдүүлэх талаар тууштай ажиллах 	<ul style="list-style-type: none"> Гишүүдийн зүгээс АмЧам Монголын бодлогын нөлөөллийн ажилд сэтгэл хангалуун байх; Гишүүдийн асуудлуудыг нааштайгаар шийдвэрлэх
б	Улс төр, эдийн засаг, бодлогын хөгжлийн талаар цаг тухайд нь өндөр чанартай мэдээлэл, дүн шинжилгээг гишүүдэд хүргэх;	<ul style="list-style-type: none"> 7 хоног тутмын Бодлогын тоймыг гишүүдийн саналууд дээр үндэслэн чанарыг нь сайжруулж боловсруулах 	<ul style="list-style-type: none"> 7 хоног тутмын Бодлогын тоймыг чанартай боловсруулж, гишүүдэд түгээх, бодлогын асуудлаар мэдээлэл авдаг гол суваг болгох Гишүүдэд зориулж, шинээр үүссэн улс төр, эдийн засаг, бизнесийн асуудлаар 5 хүртэл бодлогын мэдээлэл бэлтгэж, хүргэх
в	Гишүүдийн брэндийг сурталчлах	<ul style="list-style-type: none"> Төрөл бүрийн сувгуудаар дамжуулан гишүүдийн брэндийг сурталчлах, бодлогын хороод, арга хэмжээ, нэтворкинг уулзалтуудад оруулж буй гишүүдийнхээ хувь нэмрийг нь үнэлэх; 	<ul style="list-style-type: none"> Гишүүдийн нэр, брэнд олон нийтэд илүү танигдсан байх Гишүүдийн талархлыг хүлээх
г	Гишүүдийнхээ шилдэг туршлага, амжилтыг таниулах замаар Монголын бизнес эрхлэгчдийн хүрээнд нийгмийн хариуцлагын соёлыг түгээн дэлгэрүүлэх	<ul style="list-style-type: none"> АмЧам Монголын Компанийн Нийгмийн хариуцлагын хороо болон жил бүрийн AmCham CSR Awards Night-аар дамжуулан гишүүдийнхээ Компанийн нийгмийн хариуцлагын шилдэг туршлага, амжилтуудыг олон нийтэд таниулах 	<ul style="list-style-type: none"> CSRAwardsNight 2023-ыг амжилттай зохион байгуулах АмЧам Монголын Компанийн нийгмийн хариуцлагын шагналыг хүртсэн гишүүдийн талаар өдөр тутмын сонинд хэвлэлийн мэдээ гаргах

